

Handleiding bij observatieformulier “Eten en drinken bij dementie”

Aanleiding observatieformulier

Binnen de Landelijke Werkgroep Logopedie en Dementie is de behoefte ontstaan aan een bruikbaar observatieformulier voor eet- en drinkproblemen bij mensen met dementie.

Het observatieformulier is bruikbaar voor logopedisten werkzaam met dementerende cliënten. Mogelijk is dit formulier ook een leidraad voor pas afgestudeerden, stagiaires en herintreders.

Hieronder volgt een toelichting op een aantal aandachtspunten van het observatieformulier.

Algemene informatie

De gegevens die hier worden ingevuld spreken voor zich. Het invullen van dit onderdeel kan overbodig zijn indien de instelling een Elektronisch Patiënten Dossier (EPD) hanteert.

- *Medische diagnose / nevendiagnose:* bijvoorbeeld type dementie, visus- en/of gehoorproblemen, eventuele aanwezigheid van agnosie, psychiatrische stoornissen, afwijkingen in de reuk / smaak / sensibiliteit etc.

Aanvullende informatie

De aandachtspunten van dit onderdeel kunnen van te voren uit het zorgdossier gehaald worden.

- *Bewustzijn / conditie:* is de cliënt alert genoeg om veilig te kunnen eten en drinken? Bij twijfel; raadpleeg de verpleging. Is er sprake van verminderde belastbaarheid? Is er een krachtige hoestreflex, kan de cliënt op verzoek hoesten? Hoe is de pulmonale conditie?
- *Gedrag / invloed van prikkels:* is de cliënt rustig of wordt de cliënt onrustig door bijvoorbeeld (omgeving)geluid of gedrag van medebewoners? Hoe is de aandacht van de cliënt tijdens de eet- en drinkmomenten? Laat de cliënt afweergedrag zien? Heeft de cliënt ontremmingen?
- *Omgangsadvis / instrueerbaarheid:* is er een omgangsadvis gegeven dat meegenomen kan worden in het logopedisch advies?
- *Status mond en gebit:* heeft de cliënt eigen tanden/kiezen of een (gedeeltelijke) gebitsprothese? Is deze passend? Hoe is de conditie van de mond, tong en slijmvliezen?
- *Gewichtsverloop:* is het gewicht aanzienlijk veranderd? Overleg indien nodig met de diëtist.
- *Huidige consistenties:*
 - Dranken: normaal (dun vloeibaar), verdikt (siroopdikte, appelmoesdikte).
 - Maaltijden:
 - Warme maaltijd: normaal, zacht, gemalen, dik vloeibaar.
 - Broodmaaltijd: normaal, brood zonder korst, smeerbaar beleg, pap.(Per instelling kan er een andere consistentiematrix toegepast worden).
- *Voorkeur voedsel / dranken:* heeft de cliënt een dieet? Wat eet/drinkt de cliënt graag en wat niet? Let op: diëten, voorkeur, Halal etc.

Informatie m.b.t. eet- en drinksituatie

- *Houding:* vraag de houding in bed en in de (rol)stoel na bij de verpleging / voedingsassistent en observeer daarna zelf. Zit de cliënt bijvoorbeeld scheef of in elkaar gezakt?
- *Zelfstandigheid / hulpmiddelen:* check of de cliënt zelfstandig eet en drinkt en/of hulpmiddelen gebruikt. Is er sprake van apraxie? Zijn er problemen met de zintuigen, heeft de cliënt hier hulpmiddelen voor?

Observatie slikfasen 1 t/m 4

Voor meer achtergrondinformatie over de verschillende slikfasen:

- Slikstoornissen, Onderzoek en behandeling Jeri Logemann, Swets & Zeitlinger publishers, 2000
- Slikstoornissen bij volwassenen, een interdisciplinaire benadering, Hanneke Kalf, Berna Rood, Heleen Dicke, Paul van Keeken, Bohn Stafleu en van Loghum, 2008
- <http://nl.wikipedia.org/wiki/Slikken>, Wikipedia

Fase 1

- Afweergedrag bij eten en drinken: bijvoorbeeld het wegdraaien van het hoofd. Zie ook de richtlijn *Omgaan met afweergedrag bij eten en drinken van bewoners met dementie, Kenniskring Transitie in Zorg, Hogeschool Rotterdam, J.A. Groenewoud, H.J.H. in den Bosch, J. de Lange, 2009.*

Fase 2

- Geen bijzonderheden.

Fase 3

- Geen bijzonderheden

Fase 4

- Overleg de geconstateerde punten bij deze fase met de behandelend specialist ouderengeneeskunde.
- Passageklachten kunnen worden veroorzaakt door bijvoorbeeld een divertikel, stenose (vernauwing) in de slokdarm of een tumor.

Conclusie

- Trek een conclusie op basis van alle verzamelde informatie (dossier, de informatie gegeven door de afdeling, de specialist ouderengeneeskunde en/of familie en eigen observatie).

Advies

Schrijf een advies, en besteed daarbij aandacht aan:

- Houding
- Consistenties
- Hulp
- Hulpmiddelen
- Wijze van aanbieden van eten/drinken (bijvoorbeeld smaken en temperaturen afwisselen).
- Omgevingsfactoren
- Inschakelen andere disciplines

Voorbeelden van adviezen zijn te vinden op het formulier "Adviezen bij eten en drinken bij dementie".